

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת מקץ

חלומות

ההלכה מעניקה משקל לא מבוטל לחלומות, ומציעה למי שמוטרד מחלומו ללכת לחברים שאוהבים אותו – שיהפכו את החלום לטובה. וכך מבואר בשולחן ערוך:

"הרואה חלום ונפשו עגומה עליו, ייטיבנו באפי תלתא דרחמי ליה [פי' בפני שלושה שאוהבים אותו], ולימא באפייהו: חלמא טבא חזאי, ולימרו אינהו: טבא הוא וטבא ליהוי וכו' [ויגיד בפניהם: חלום טוב ראיתי, והם אומרים לו: טוב הוא וטוב יהיה]. יפה תענית לבטל חלום רע, כאש לנעורת. הגה: ודוקא בו ביום, ואפילו בשבת" (אורח חיים רכ, א-ב).

אומנם במקום אחר השולחן ערוך מסייג:

"יש אומרים שאין להתענות תענית חלום בשבת אלא על חלום שראהו תלת זימני [שלוש פעמים]. ויש אומרים שבזמן הזה אין להתענות תענית חלום בשבת, שאין אנו בקיאים בפתרון חלומות לידע איזה טוב ואיזה רע" (אורח חיים רפה, ה).

יש כמה וכמה דרכים להבין מהו חלום. ייתכן שהחלום הוא תוצאה של הרהורים ומחשבות שהיו לאדם ביום, ייתכן שזה ביטוי של רצון פנימי הטמון בו, ייתכן שיש כאן סוג של נבואה,¹ או לחלופין – ייתכן שאין כל משמעות לחלום.²

אם אדם מודאג בעקבות חלום שחלם, כנראה שהוא חש שנשלחה אליו בשורה רעה בחלום. ההלכה אינה מזלזלת בתחושה זו אלא אדרבה, היא מלמדת איך אפשר להפוך את פשר החלום מרע לטוב. ההלכה פונה כביכול לבעל החלום ואומרת לו: דע שאינך לבדך בעולם, יש לך חברים שאוהבים אותך ורוצים בטובתך. בזכות אהבתם ותפילתם של חבריך יהפוך המשבר למבשר טוב, ואם גם תצום ותחזור בתשובה – ודאי שכבר לא תהיה כל סיבה לדאגה.

פרשתנו מספרת על חלום שחלם פרעה מלך מצרים, ראש האומות כולן. מה פשר חלומו?

פרעה המלך הגדול חולם שיש מחזוריות בעולם – החזקים השולטים בעולם ומאיימים על כולם נעלמים לבסוף כלא היו. ואף שיוסף היטיב את חלום פרעה והציל את מצרים לתקופת מה, בסופו של דבר התברר שאכן היה ממש בחלום, ומצרים חדלה מלהיות מעצמת על, כאילו לא הייתה כזו לעולם.

לסיום נזכיר את דברי הגמרא ש"כל הלא שבעה ימים ללא חלום נקרא רע" (ברכות נה, ב). הגמרא מלמדת שכל אדם צריך שיהיה לו חלום, כלומר שיהיו לו רצונות, שאיפות וחזון. האדם נתבע לפעול בעולם, לנוע ולהתקדם מהמקום שבו הוא נמצא ולהוסיף עוד מצוות על מצוותיו, עוד חזון על חזונו.

שאל דוד בוצ'קו

¹ "חלום – אחד משישים לנבואה" (ברכות נז, ב).

² "כשם שאי אפשר לבר בלא תבן, כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים" (ברכות נה, א).